

SESSIÓ PLENÀRIA. SESSIÓ 2 : LES CIUTATS

Les ciutats creatives

PONENT:

Alfonso Vegara, director de la Fundación Metròpoli i expresident de la ISOCARP. Premi Jaume I 2007 en la categoria d'Urbanisme, Paisatge i Sostenibilitat.

Presideix: **Joan Trullen**, secretari general d'Indústria del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

“Les ciutats tenen un paper protagonista en la globalització, no només en l'urbanisme, sinó també en la definició de clústers que integrin empreses, universitats i centres de recerca”, va afirmar Joan Trullen, secretari general d'Indústria del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, per a qui aquest objectiu és “interessant, creatiu i innovador”. Responent a aquest mateix plantejament de la presentació, Alfonso Vegara va destacar la importància que cada ciutat o territori “identifiqui els seus components d'excel·lència per a fonamentar-hi la definició d'un perfil diferenciat adreçat al futur”.

L'urbanista i sociòleg Alfonso Vegara, director de la Fundación Metròpoli i expert en la millora de l'hàbitat urbà, va repassar “algunes de les pràctiques internacionals més interessants sobre els territoris intel·ligents o creatius”, amb la convicció que cada ciutat “necessita identificar amb claredat un perfil d'excel·lència que sigui la base del seu posterior factor de competitivitat”. Vegara, un dels especialistes espanyols en planificació i desenvolupament del territori amb major projecció mundial, es va mostrar convençut que els territoris intel·ligents han de tenir en compte i respectar el seu propi ADN i, també, han de definir l'estratègia econòmica, el desenvolupament social i la qualitat mediambiental.

La seva ponència va tractar de respondre a la qüestió de què són els components d'excel·lència, que va definir com “els elements en què cada ciutat presenta fortaleses singulars i poden ser la base d'un avantatge competitiu”. Per il·lustrar aquest concepte, va presentar els resultats del Projecte Cities, un ampli estudi d'investigació urbana realitzat per la Fundación Metròpoli, el centre internacional d'innovació fundat el 1987 que dirigeix, que defensa la importància de la investigació com a fonament per a un desenvolupament sostenible de les ciutats i territoris. Dins d'aquest marc d'investigació, l'estudi compara a través de la metodologia del *benchmarking* les estratègies competitives de 20 ciutats innovadores d'entre 2 i 20 milions d'habitants –dels cinc continents– juntament amb el rol de les seves principals universitats. L'objectiu és definir els avantatges competitius de cada ciutat (com ara Singapur, Boston, Dubai, Xangai, Santiago de Xile, Filadèlfia, Sidney o Dublín) per tal d'identificar els anomenats “components d'excel·lència”.

Vegara va destacar especialment la importància de les dades que ofereix aquest estudi en un context on “els agents que veritablement competeixen en l'actualitat en el mercat global no són els Estats, sinó les ciutats”. Segons la seva anàlisi, les ciutats –on viu el 50 % de la població mundial, percentatge que augmentarà fins al 70 % el 2028– “són el bressol dels processos creatius i, al mateix temps, són una resposta als reptes de la sostenibilitat, precisament quan el desafiament més important que tenim davant de nosaltres és construir un futur sostenible”.

La primera conclusió de l'estudi Projecte Cities va ser que "en els últims 10 anys s'ha produït un canvi fonamental en les estratègies de les grans ciutats: avui la clau és la formació, retenció i captació de talent". Al respecte, Alfonso Vegara va posar com exemple la ciutat de Nova York, i en especial Manhattan, "una illa que concentra un extraordinari índex de talent", tot i que ha evolucionat amb el temps des de la zona de Silicon Alley fins al Soho o, en l'actualitat, el Meatpacking District.

Enfront d'aquest model novaiorquès fonamentat en la grandària, Vegara va destacar a continuació el cas de Filadèlfia, "una ciutat de menors dimensions i, per això, un exemple de la importància de l'estratègia". Segons el diagnòstic d'aquest expert, fa uns anys la ciutat va registrar una important crisi econòmica a causa del tancament de la indústria pesant i es va plantejar amb urgència la necessitat d'un replantejament estratègic urbà. Fundada l'any 1681, es considera que Filadèlfia és una de les ciutats més antigues dels Estats Units: "Tornar a descobrir aquesta identitat va ser fonamental, perquè cada ciutat té la seva i això permet construir i inventar projectes de futur". Això és, en opinió de Vegara, un enfocament propi d'una "ciutat intel·ligent", que aposta no tant per cobrir mancances, com "per identificar les línies de futur mitjançant el seu propi perfil urbà".

En el cas de Filadèlfia, un dels actius més importants era que la seva zona metropolitana aglutinava fins a 80 centres universitaris per cada cinc milions d'habitants, cosa que representa la major concentració de tots els Estats Units. "Això demostrava que la ciutat tenia una molt important capacitat per a atreure talent de manera constant, encara que no en tenia tanta per a retenir-lo en relació amb urbs com ara Boston", va analitzar Vegara. Per posar-hi remei, "es va idear un senzill però innovador projecte: el Central City District", que integra les arts i la tecnologia com a elements estructurals d'un nou plantejament urbà, que es va adreçar a la zona central, però que ara "presenta beneficis que ja s'estan estenent al conjunt de la regió".

Territoris emergents: l'exemple de Singapur

"La capacitat de reinvençió constant és una de les eines clau de la competitivitat", va afirmar Vegara. Una de les ciutats que millor expressen aquesta convicció és Singapur, que –segons el seu criteri– durant els últims 40 anys ha protagonitzat "un miracle constant", gràcies a la seva capacitat per a reinventar-se des d'un enfocament basat en la ubicació (amb una indústria petroquímica) cap a models basats en l'actiu que representa la seva cultura britànica (amb una indústria financera) i, en l'actualitat, amb un model tant basat en la proximitat amb la Xina (amb un dels ports més importants del món) com en les últimes tecnologies. Vegara va voler incidir especialment en el dinamisme que aporta a Singapur la seva aposta pels parcs tecnològics d'última generació, que promou fins i tot en zones de l'estranger com Bangalore a causa de l'alça en els preus i salaris de la mateixa illa.

Una de les iniciatives més importants d'aquesta ciutat-estat –el país més petit del sud-est asiàtic– és el projecte One North, un parc tecnològic d'última generació especialitzat en biotecnologia i multimèdia que projecta la prestigiosa arquitecta Zaha Hadid. "Una de les peculiaritats d'aquest projecte és que respon a un esquema que integra espais empresarials, residencials i d'oci en una arquitectura de fusió que potencia l'intercanvi d'idees", va resumir Vegara, per a qui "la supervivència de Singapur es basa en la seva capacitat d'atreure talent" i, davant d'aquest repte, "la qualitat dels nodes d'interacció resulta essencial".

Bilbao i la Rioja: dos casos a Espanya

El director de la Fundación Metrópoli també va posar d'exemple dos casos de zones espanyoles: Bilbao –que ha registrat “una transformació miraculosa”– i la Rioja, que ha sabut extreure profit de la seva identitat estretament vinculada al món del vi. Sobre la capital biscaïna va destacar clarament l'anomenat “efecte Guggenheim”, encara que va puntualitzar que, en realitat, es va tractar d'un projecte molt més ampli que, per exemple, ha recuperat el centre històric de la ciutat: “Només netejar la ria de Bilbao va comportar un cost vuit vegades superior a la inversió destinada al museu”. A parer seu, “la clau d'aquest projecte van ser els òrgans de gestió, especialment Bilbao Ría 2000, una societat pública”, en la qual participen diferents administracions públiques territorials d'una manera estable en el temps.

Vegara també va esmentar altres exemples de desenvolupament propers, com els parcs tecnològics ubicats a les tres capitals basques o l'ambiciós projecte de Zorrozaurre, on prop de Bilbao es redreçaran els actuals usos portuaris cap a un model d'innovació.

A més a més, va posar com a referència el model de la Rioja, “que està fent servir el món del vi com element de forta identitat”, de manera semblant a com ho estan fent Califòrnia o la Toscana. “Aquest model és capaç de competir dins el mercat global només amb l'agricultura i amb la integració en l'entorn.” En aquest sentit va posar com a exemple la iniciativa Paisajes del Vino, que el mateix Vegara està impulsant a la ciutat d'Haro, al nord-oest de la Rioja, de reconeguda qualitat vinícola. Paisajes del Vino va ser finalista als Premis Europeus d'Urbanisme 2006.

Aquests tipus de reconeixements són una constant en la trajectòria professional de Vegara, tant des de la Fundación Metrópoli com des de l'empresa Taller de Ideas. Així, Vegara ha estat distingit amb el Premi Europeu d'Urbanisme per la seva tasca de definició de les directrius en l'Estratègia Territorial Basca i amb el segell de Bona Pràctica de Sostenibilitat pel programa Hàbitat de l'ONU, pel disseny de la ciutat de Sarriguren, situada al costat de Pamplona.

Vegara va acabar la seva intervenció amb una exhortació a “impulsar territoris intel·ligents que identifiquin els components d'excel·lència de cada territori”, que va denominar ADN, mitjançant el “diàleg i la planificació”.

Més informació a: [http://: www.fundacion-metropoli.org/](http://www.fundacion-metropoli.org/)
[http://: www.taller-ideas.com/](http://www.taller-ideas.com/)

IDEES FORÇA

- Components d'excel·lència per a impulsar la competitivitat

Cal que cada ciutat o territori identifiqui els seus components d'excel·lència “per a basar-hi la definició d'un perfil diferenciat adreçat al futur”, perquè “aquests components d'excel·lència són elements en els quals cada ciutat presenta fortaleses singulars i poden ser la base d'un avantatge competitiu”.

- La importància de les ciutats en un món urbà

“Les ciutats són importants perquè els agents que competeixen en l'actualitat en el mercat global no són els Estats, sinó les ciutats” que lluiten per la formació, retenció i captació de

talent. A més a més, les ciutats "són el bressol dels processos creatius i, al mateix temps, són una resposta als reptes de la sostenibilitat quan el desafiament més important que tenim al davant és construir un futur sostenible".

- Impuls de territoris intel·ligents

"Hem d'impulsar territoris intel·ligents que identifiquin els components d'excel·lència de cada territori" a través del "diàleg i la planificació", com estan fent ciutats com Filadèlfia, que ha redescobert la seva identitat "per inventar projectes de futur"; Singapur, "que basa el seu miracle en la seva capacitat de reinvençió constant des de fa 40 anys", o llocs com Bilbao i la zona de la Rioja.